

Martinková, Nela; Damjanov, Marin; Stoeva, Cveta

Okénko do současné bulharské krátké povídky

Porta Balkanica. 2015, vol. 7, iss. 2, pp. [62]-66

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135437>

Access Date: 25. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

OKÉNKO DO SOUČASNÉ BULHARSKÉ KRÁTKÉ POVÍDKY

Nela Martinková

Překlady dvou bulharských povídek představují drobný vhled do světa současné bulharské povídkové tvorby.

Marin Damjanov patří ke starší generaci současných autorů. Prostřednictvím své povídky seznamuje čtenáře s filmovým světem, který mu je jakožto scenáristovi a filmovému dramaturgovi blízký. Odkrývá tak mechanismy, které si běžný filmový divák nemusí uvědomovat.

Cveta Stoevová, představitelka mladší generace bulharských autorů, se ve své povídce zabývá problematikou dospívání a drog. Třebaže tato spisovatelka ještě nemá tak bohatou uměleckou tvorbu, ceny, které za ni získala, dávají tušit slibný autor-
ský vývoj.

Marin Damjanov

Marin Damjanov se narodil 24. srpna 1955 v Sofii. Je autorem tří románů a několika sbírek povídek, např. *Време за убиване* (Čas na zabíjení) či *Добро ченге, гадно ченге* (Dobry fízl, hnusný

fízl). Za svou uměleckou tvorbu získal na patnáct literárních cen, mezi nimi i několik mezinárodních. Je členem Svazu bulharských spisovatelů. Působí v bulharské Národní akademii divadelního a filmového umění jako docent filmové dramaturgie. Věnuje se také scenáristice, podílel se na scénářích k více než deseti hraným i dokumentárním filmům a několika televizním seriálům. Pracoval jako redaktor ve Studiu hraných filmů v Bojaně.

Cveta Stoevová

Cveta Stoevová se narodila v roce 1982 v Sofii. Pracuje jako novinářka, scenáristka a spisovatelka. Povídky nejdříve publikovala v řadě časopisů. V roce 2008 vyhrála první místo v soutěži nakladatelství Siela s novelou *Катя и хипопотамите* (Káťa a hroši), v roce 2010 jí vyšla první samostatná kniha *Мъже* (Muži).

Tady není místo pro starý kurvy

Marin Damjanov

Do Cannes zvou kolem 30 000 hostů na festival; pokud nejsi autor nějakého „geniálního“ filmu, nikdo si tě ani nevšimne. Aby ses mohl podívat na nějaký film, čeká se aspoň dvě hodiny ve frontě. Já jsem víc nevydržel. Vyšel jsem zpátky z davu... A šlápl jsem na nohu jedné krásné ženě. Měla pláťové šaty a vypadala sexy.

„Promiňte,“ řekl jsem svou kostrbatou angličtinou.

„Nic se nestalo,“ usmála se, podívala se na mě zkoumavě... A neočekávaně dodala: „Máte moc hezkou košili.“

„O,“ skromně jsem odpověděl, „second hand.“ Žena se pousmála a zadívala se na moji visáčku. Řekl jsem jí jméno, abych jí to ulehčil a zadíval jsem se na její visáčku. Ona se ale zasmála a zastrčila si ji do výstřihu. Díky barvě visáčky mi došlo, že je jednodenní, které se prodávají draze, dokonce příliš draze. Moje byla šedo-modrá, což značilo – někdo od filmu.

„Vy jste režisér?“ byla zvědavá.

„Ne, scenárista,“ odpověděl jsem a ucítil, že její zájem opadl aspoň o 30 %. Došlo mi, že je z těch hereček, které čekají na to, že si jich všimne nějaký velký režisér.

Nevím, jak k tomu došlo, ale o půl hodiny později jsme ještě pořád byli spolu a pili jsme Ricard v jednom podniku; říkám to smutně, je totiž mnohem lepší než náš...

Dívka měla hravě svůdné zelené oči. Představila se jako Češka, která žije v Americe.

„Slečno, přemýšlím, ve kterém filmu jsem vás viděl. Jste herečka, že ano?“

„Ano, to je moje práce,“ odpověděla dívka skromně. Bylo jí maximálně dvacet osm devět, a mně je padesát a viditelně nejsem z nejúspěšnějších. Ale očividně jí nikdo nevěnoval pozornost, proto se rozhodla, že si pohovoří se mnou – s jedním nezajímavým scenáristou z východní Evropy, kterému diety stačily přesně na dvě skleničky Ricarda denně. Začal jsem se jí vyptávat:

„Pomůžete mi s tím, když mi řeknete, ve kterém filmu jsem vás viděl?“

„Nebude to jednoduché... Je jich přes osmdesát,“ odpověděla dívka skromně.

„Prosím?“ civěl jsem na ni. Hnedka mi došlo, o jaké filmy jde, postupoval jsem však diplomaticky. „Slyšel jsem, že se v Hollywoodu ročně dělá 300–400 filmů... pro široké publikum a kolem 11–12 000 tisíc pro dospělé...“

„Dobře se orientujete,“ řekla dívka. „Jsem pornoherečka. Máte s tím problém?“

„Ne, naopak! Dokonce jsem nikdy ani nesnil, že se někdy seznámím se skutečnou pornoherečkou.“

„Pane, jenom vás prosím, nenabízejte mi sex a nedívejte se na mě jako na nějakou nestvůru. Nejsem prostitutka, nejsem nymfomanka! Prosím, chovejte se ke mně, jakože jsem nejnornější žena! Protože já taková jsem!“ lehce mi odsekla.

„Slečno, není potřeba, abyste se přede mnou bránila! Proč si myslíte, že vás napadám?“

„Proč?! Ani já nevím proč... Možná, protože jste podobný mému otci, ale on se ke mně vždycky chová, jako bych udělala nějaký přestupek... Koupila jsem mu mercedes, ale pořád se ke mně chová jako k hadru.“

Nebylo mi moc příjemné, že mě dívka používá k tomu, aby překonala svůj otcovský komplex... Ale zároveň jsem byl zvědavý; já jsem spisovatel, prostřednictvím lidských dramát vydělávám na chleba... Pokračoval jsem ve vyzvídání.

„A vaše matka?“

„Matka... pracuje v supermarketu v mém městě – v Českých Budějovicích. Jednou nás pozvali společně do německé televize a pustili jí jeden pornofilm se mnou... A se třemi muži. A potom se jí ptali, jak se cítí, když vidí svoji dceru v takové situaci. Odpověděla: „No víte, já jsem se dívala na chlapy!“ Typické pro mou matku!“

Dívka se chraplavě zasmála. Zeptal jsem se jí: „Máte ráda svoji práci?“

„A jak!“ prohlásila. „Vždycky jsem měla ráda sex a dělala jsem to hodně... Jenomže zadarmo! Jednou jsem však zjistila, že můžu dělat to, co je mi v tomto životě nejpříjemnější a budou mi platit za potěšení! Není nic hezčího než jedna žena se dvěma tvrdými muži! Jenom se třemi je to ještě hezčí!“

„Milé děvče, ty lžeš!“ řekl jsem a usmál jsem se. „Nejsem žurnalista, ale spisovatel. Upřednostňuji pravdu před senzací...“

Kolem nás proběhlo sedm osm paparazzi se schůdkami. V Cannes si paparazzi nosí malířské schůdky, aby mohli fotit nad davu.

„Ještě před několika lety se i kvůli mně strkali, aby mě mohli vyfotit. Měli jsme tady paralelní festival porna... Byla jsem sem zvyklá jezdit každé léto. Několik let už ale pornofestival není, ale já stále přijízďím a představuji si, že jsem opravdová herečka...“

„Můžete se stát,“ dodal jsem jí kuráž. „Traci Lords se stala...“

„Ano... Taky se můžu stát guvernérem Kalifornie,“ dodala ironicky a zavolala na číšníka: „Hm, do konce festivalu se budu muset živit jenom koktejly.“ Přesto dívka vytáhla z tašky padesátieurovou bankovku a dala ji číšníkovi.

„Prosím vás!“ pokrytecky jsem protestoval. „To nebylo nutné...“

„Nevíte, pane, že pornohvězdy vždycky zvou východoevropské spisovatele, protože z nich mají asi tak stokrát víc?!“ dívka do sebe hltavě obrátila sklenici a najednou vyhrkla:

„Moje profese je hnusná... Vzala mi to nejvíc lidské – radost ze sexu! Už dlouho pro mě není nic zajímavé; nic mě nevzrušuje... Na fotky spotřebujeme hromady vazelíny. Chápete, že? Nešahá na tebe nikdo, kdo se ti líbí a s kým chceš... Skutečně příjemné mi to bylo tak dvakrát třikrát, a to

v prvních letech... Pokud ženám hodně platí, je to opravdu zasloužené, věř mi! Ale už to nemůžu dál dělat – mám problémy, bolesti... Ne duševní, k čertu s duší, ale už ani tělo nemůže!“

„Kdybys chtěla, určitě můžeš všechno hodit za hlavu, vdát se a žít normální život...?!“

„Ano, můžu, ale... Nejde to. Po této práci se cítím jako... kostka ledu – nikoho nemiluju a o nikoho se nestarám. Vypadá to, že jenom do určitého věku si můžeš někoho najít a vydržet s ním... A potom už je pozdě... Na shledanou, pane, děkuji, že jste mě vyslechl! V Americe, když si chci takto s někým promluvit, musím jít k psychoanalytikovi a platit mu padesát dolarů za hodinu! A v Česku, kdybych tam přijela, tak se mi budou vysmívat na ulici, kdyby mě poznali... Tady není místo pro starý kurvy!“

Dívka vstala a odešla. Od stolů se za ní otočili. Cannes je plné krásných žen, na festival přichází zástupy žen z celé Evropy – herečky, manekýn-

Foto: archiv Pavla Zemana

ky, prostitutky a různé jiné... Tady si už zvykli a vzhlíží spíše k různým ikonám jako Angelina Jolie nebo Monica Belucci. Ale Češka to věděla... Stejně mi ani neřekla své jméno. ■

Úplně vzadu, vpravo u okna

Cveta Stoevová

Bylo mi 15 nebo 16 let a vůbec jsem se sama sobě nelíbila. Měla jsem řídké vlasy a čím delší jsem je chtěla mít, tím hůř vypadaly. Točily se k tenkým vysíleným konečkům jako vysušený uřezaný konec housenky. Čtyřikrát jsem si zlomila nos a ten dal mému obličejí takovou zvláštní groteskní podobu, vypadal jako křivý vykřičník a přitahoval pohledy neznámých lidí v autobusu. Věděla jsem, že nikdy nebudu kdovíjaká krasavice, ale to mě netrápilo. Ani mě nic nenutilo zabývat se učebnicemi. Pochopila jsem, že svět patří chytrým nebo krásným, ale vůbec mě nenapadlo, abych se účastnila jejich menstruační revoluce. Chtěla jsem prostě jenom poslouchat Oasis na discmanu a být neviditelná.

Bylo mi 15 nebo 16 let a jediné, co mi přinášelo uspokojení, byly joint a muzika. Moji spolužáci nacházeli uspokojení ve skupinách, které mezi sebou tvořili, v intrikách, které splétali do rybiho copu o velkých přestávkách, ve fyzičnu, v nových šatech, starých knihách, známkách z biologie. Já jsem kouřila a celý den poslouchala The Verve, Green Day, Blur, Radiohead.

Bylo mi 15 nebo 16 let a hrozně jsem nesnášela chození do školy. Přišla jsem vždycky až na druhou hodinu, protože se mi podařilo zaspát, i když jsem šla až na odpolední vyučování. Nejprve jsem jela autobusem číslo stodvojkou a pak jsem přestoupila na šestasedmdesátkou a jela jsem až na konečnou. Odtud už to bylo jenom pět minut pěšky do mé školy. Ve třídě jsem vždycky seděla v poslední lavici, vpravo u okna, a vyrývala jsem do dřevěné desky před sebou jména svých oblíbených skupin.

Jednou, když jsem čekala na šestasedmdesátku na zastávce Ivan Vazov a četla jsem nekrology, z autobusu vystoupil kluk. Byl trochu starší než já a měl velké černošské rty. Jeho čelo bylo vysoké a vypouklé a v očích obloučích se nacházely desítky malých řas jako nahromaděné suché větvičky. Nikdy bych si ho nevšimla, protože v té době mě lidi moc nezajímali, stejně jako já je, ale on se na mě nepřestával dívat. Nedělal to jako ostatní, ale jaksi jinak. Díval se na mě se zájmem, pohle-

dem se zastavil v mých očích a pak se usmál a odešel. Já jsem nastoupila bez ohlížení do autobusu, sedla jsem si úplně dozadu, vpravo k oknu, jak jsem to dělala vždycky.

Další den se to opakovalo. Třetí a čtvrtý den taky a pak přišel víkend. Zdál se mi nepřiměřeně dlouhý. Natahoval se ne do dnů, ale do týdnů a let. Čím víc jsem kouřila, tím víc jsem přemýšlela nad klukem z autobusu, a neděle se táhla jako by neměla čtyřiadvacet hodin, ale sto! Sto hodin samoty. Během této doby jsem si zvládla vyprat batoh Nike a nalakovat si nehty bezbarvým lakem. To jsem dělala jenom ve zvláštních případech, když jsem šla na diskotéku. Pak jsem už byla připravená na pondělí.

Ráno jsem se vzbudila nezvykle brzy. Jelikož jsem neměla co dělat, nějakou dobu jsem chodila jenom sem a tam po pokoji. Zapálila jsem si a pustila hudbu. Náš soused, voják v letech, nad námi začal klepat na potrubí. Já jsem hudbu ještě zesílila a on přestal.

V 12.35 jsem zamkla vstupní dveře a odešla. Počasí bylo zlaté a podzimní. Lidé míjeli kolem mě a já jsem se na ně usmívala. Nikdo mi nevěnoval pozornost, protože každý spěchal svou cestou, ale všichni se mi zdáli hezcí. Poprvé jsem měla o čem přemýšlet. Něco mi lechtalo mozek jako měkká housenka, která po člancích stahuje a roztahuje své prachové tělo a nutí ho smát se. Celé město bylo zalité světlem – teplým a příjemným, jako bych se procházela útroby velkého klidného zvířete. Cesty byly jeho krevní cévy, které mě odnášely různými směry.

Není možné nazvat nějaké město jako vlastní, pokud se do něj aspoň jednou nezamiluješ. Bylo mi 15 nebo 16 let, když jsem poprvé považovala Sofii za nejkrásnější město v galaxii. Rozprostřela přede mnou své ulice jako koberec, který roztahuje jenom jednou, a umožnila mi přístup všude – ke každé cestě, rohu nebo budce, kolem kterých jsem šla – všechno bylo moje.

Seděla jsem na zastávce Ivan Vazov a netrpělivě jsem čekala autobus. Ruce mi vadily a nevěděla jsem, kam je dát, aby mě nechaly v klidu. Občas jsem se postavila a udělala několik koleček dokoła, abych se nezbláznila z napětí. Pak jsem si zase sedla.

Nakonec se oranžová tlama šestasedmdesátky objevila. Najednou se udělalo velmi těsně – město stáhlo svoje tepny a já jsem měla pocit, že se udusím. Kluk s černošskými rty tam byl. Stál u posledních dveří a smál se na mě. Já jsem nic

neudělala. Každá lidská žíla ve mně znečitlivěla do podoby ocele. Zabodla jsem pohled do betonových desek před sebou a začala jsem sledovat jejich trajektorii, dokud jsem nedošla ke dveřím autobusu. Rychle jsem naskočila dovnitř, dostala jsem se k sedačkám a svět postupně dostával reálnou formu. Ohlídl jsem se a viděla jsem, že vedle mě leží malý žlutý vzkaz, přehnutý na polovinu. Otevřela jsem ho. Vevnitř bylo špatně čitelným, hrubým rukopisem napsáno: „Ahoj, já jsem Valjo. Těší mě.“ První, co mě po přečtení napadlo, bylo, že jakmile vystoupím z autobusu, musím si hned zapálit.

O dvacet čtyři hodin později jsem seděla na stejné zastávce i lavičce a v ruce jsem držela malý bílý papírek, na který jsem napsala: „Myslela jsem, že se nikdy neodhodláš. Katja.“ Před tím jsem do koše vyhodila přesně 28 takových papírků, protože jeden se mi zdál příliš drzý, druhý prostě hloupý a na třetím se mi nelíbilo, jak jsem napsala „a“. Autobus se znovu objevil. Kluk s černošskými rty stál pořád u posledních dveří, jakoby se odtamtud nikdy ani nepohnul. Já jsem vstala, zastrčila papírek za jeden z nekrologů, sebrala všechny síly – podívala jsem se na něj a usmála se. Potom jsem prošla po trajektorii betonových desek, nastoupila do autobusu a sedla si na svoje místo. Tam mě zase čekal vzkaz: „Pokud si mi teď neodpověděla, chci, abys věděla, že se cítím hrozně blbě.“

Podívala jsem se skrz okno a viděla jsem, jak si kluk s černošskými rty čte moje písmenka z bílého listu papíru a usmívá se. Potom se na mě podíval

Knihy Muži [online] [Cit. 30. 12. 2015], zdroj: <http://nagrada.helikon.bg/2010/news/>

a zamával mi. Nalepila jsem ruku na sklo a pomyslela si, že vypadám příšerně hloupě, ale poprvé mi to vůbec nevadilo.

Třetí den mě v autobuse čekal třetí vzkaz. Na něm bylo nezměněným ošklivým rukopisem na-

psáno: „Dneska v 18.30. Za 104. školou. Budu tě čekat.“ Sotva jsem si začala zvykat na to, že si píšeme, a už jsem si měla zvykat na mluvení. Kdysi jsem si někde v Bibli přečetla, že člověku je naloženo tolik, kolik může unést. Měla jsem pocit, že mně dávají jednu čajovou lžičku navíc.

Celý den jsem skládala a rozkládala vzkaz. Nevěděla jsem, co mu řeknu, jak se bude chovat a co se stane, ale v jednom jsem si byla jistá – v 18.30 ho budu čekat. Proto jsem si před šestou hodinou sbalila svůj jediný sešit a propisku do batohu. Nasadila si ho na obě ramena a vydala se směrem k 104. škole, která byla na druhé straně ulice, přesně naproti té mojí.

Šla jsem, ale ruce se mi potily v kapsách. Vždycky jsem nesnášela první setkání – chloupky na celém těle se postavily a zaujaly obrannou pozici; oči se mi horečně vrtěly v očnicích; srdce mi bilo mocnými, hlasitými údery. Měla jsem pocit, že každou chvíli pukne a zničí mě. Celá se rozsypu po zemi. Jenom nehty mi zůstanou, spadlé na kupu popela.

Lidé po sobě nechávají zničená manželství, rakovinu prostaty nebo panelové byty přikryté ubrusy. Po mně zůstane jenom 20 kusů nehtů s bezbarvým lakem. Dívám se na ně a ruce se mi třepou. Možná si to ještě můžu rozmyslet. Můžu se jednoduše otočit na patě a vrátit se zpět. Přicházím k rohu ulice, zhluboka dýchám a pokračuju vpřed.

On tam je a čeká mě. Posadil se tam do jednoho malého okýnka školního sklepa a hrál si s něčím v rukou.

„Ahoj!“ řekla jsem, když jsem se dostatečně přiblížila.

„Shalom,“ odpověděl mi on.

„Co?... Snad nejsi Žid?“

„Ne, ale hrozně bych chtěl.“

„Aha.“

Pak jsme utichli oba. Dívám se hloupě před sebe a celou silou se snažím něco říct. Ale celou dobu mám pocit, že vypadám nehezky. Jako kupička popela s nehty. Podívala jsem se na něho znovu – byl směšný. Celý je jedno vypouklé čelo a ohromné, měkké rty, na kterých se může usadit celé plemeno Afričanů. Neustále nervózně vrtěl malým bílým sáčkem v rukách.

„Co je to?“ zeptala jsem se, abych prolomila mlčení.

„Zkusila jsi heroin?“ řekl a pohledem se zastavil přímo v mých očích, tak jako poprvé.

Otočila jsem se. Kolem nikdo nebyl. ■